

„Model normatywny podnoszenia kompetencji cyfrowych w szkołach wyższych”
finansowane w ramach dotacji celowej pochodzącej ze środków Ministerstwa Edukacji i
Nauki na podstawie Umowy Nr MEiN/2023/CTC/2625

Zawieranie umów elektronicznych

Prof. Jacek Gołaczyński

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

UKSW

UNIwersytet Kardynała
Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

CLTC Centrum Liderów
Transformacji Cyfrowej

Oferta elektroniczna a zaproszenie do zawarcia umowy

- W zależności od tego, w jaki sposób ma zostać zawarta umowa elektroniczna, należy rozróżnić, czy mamy do czynienia z ofertą, czy zaproszeniem do zawarcia umowy. Jeśli została złożona oferta, po jej przyjęciu przez drugą stronę, zostaje zawarta umowa. Jeśli do przyjęcia oferty nie doszło, umowa co do zasady nie dochodzi do skutku (wyjątkiem jest art. 68² KC). Ponadto, jeśli mamy do czynienia z ofertą, po jej złożeniu występuje czas zwany okresem związania ofertą. W tym czasie, strona, której złożono ofertę może ją przyjąć, a oferent jest nią związany. W przypadku zaproszenia do zawarcia umowy, druga strona dopiero na podstawie zaproszenia, składa ofertę i następnie po jej przyjęciu, zostaje zawarta umowa.
- **Oferta elektroniczna a zaproszenie do zawarcia umowy**
- **Praktycznym problemem jest rozróżnienie czy informacje na stronie internetowej stanowią ofertę lub zaproszenie do składania ofert. Należy to każdorazowo ocenić indywidualnie, ale w większości przypadków, będzie to traktowane jako zaproszenie do składania ofert. Same informacje o produktach/usługach na stronie internetowej nie stanowią oferty, gdyż z założenia kierowane są do nieoznaczonego kręgu adresatów, a więc należy kwalifikować je jako zaproszenie do składania ofert lub rozpoczęcia negocjacji [P. Podrecki, w: P. Podrecki (red.), Prawo Internetu, s. 25].**

oferta

- Oferta ma bardziej zindywidualizowany charakter oraz dotyczy istotnych postanowień umowy i jest skierowana do konkretnej osoby.
- Zgodnie z art. 71 KC ogłoszenia, reklamy, cenniki i inne informacje, skierowane do ogółu lub do poszczególnych osób, poczytuje się w razie wątpliwości nie za ofertę, lecz za zaproszenie do zawarcia umowy. W przypadku informacji o produktach/usługach wysyłanych pocztą elektroniczną (czy innym środkiem bezpośredniego porozumiewania się na odległość), takie informacje mogą stanowić ofertę (trudno w praktyce określić, czy dana wiadomość była kierowana do jednej czy większej ilości osób), a osoba, do której kierowany jest e-mail, jest jej adresatem.
-

oferta

- Zawarcie umowy elektronicznej nie zawsze wymaga, aby do oferenta doszło oświadczenie woli o przyjęciu oferty. Jeżeli według ustalonego w danych stosunkach zwyczaju lub według treści oferty dojście do składającego ofertę oświadczenia drugiej strony o jej przyjęciu nie jest wymagane, w szczególności jeżeli składający ofertę żąda niezwłocznego wykonania umowy, umowa dochodzi do skutku, skoro druga strona w czasie właściwym przystąpi do jej wykonania; w przeciwnym razie oferta przestaje wiązać (art. 69 KC). Przepis ten znajdzie zastosowanie do zawierania umów, których przedmiotem jest przykładowo pobranie pliku.

oferta

- Strony mogą określić między sobą chwilę i miejsce zawarcia umowy elektronicznej.
- Jeśli strony tego nie zrobią, zastosowanie znajdzie art. 70 KC, zgodnie z którym w razie wątpliwości umowę poczytuje się za zawartą w chwili otrzymania przez składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu. Jeżeli dojdzie do składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu nie jest wymagane - umowa zostaje zawarta w chwili przystąpienia przez drugą stronę do wykonania umowy. Ponadto umowę poczytuje się za zawartą w miejscu otrzymania przez składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu, a jeżeli dojdzie do składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu nie jest wymagane albo oferta jest składana w postaci elektronicznej – w miejscu zamieszkania albo w siedzibie składającego ofertę w chwili zawarcia umowy.
-

Tryb negocjacyjny

- Umowa elektroniczna może zostać zawarta również w drodze negocjacji. W takim wypadku, negocjacje prowadzone są za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, a więc strony składają zgodne oświadczenia woli obejmujące wszystkie istotne elementy będące przedmiotem negocjacji w postaci elektronicznej. W pozostałym zakresie prowadzenie negocjacji środkami komunikacji elektronicznej nie różni się znacząco od tradycyjnych negocjacji. Strony mogą same ustalić moment, kiedy uznają umowę za wynegocjowaną.

Tryb negocjacyjny

- W przypadku, gdy tego nie zrobią zgodnie z art. 72 § 1 KC, jeżeli strony prowadzą negocjacje w celu zawarcia oznaczonej umowy, umowa zostaje zawarta, gdy strony dojdą do porozumienia co do wszystkich jej postanowień, które były przedmiotem negocjacji. Strony muszą negocjować i dojść do porozumienia co najmniej w zakresie elementów przedmiotowo istotnych umowy (min. cena, przedmiot umowy, por. wyr. SN z 20.10.2005 r., II CK 7/05, Legalis). W kontekście powyższego, w praktyce może zdarzyć się, że to nie ostatecznie podpisana umowa będzie wyznaczała prawa i obowiązki stron, ale treść przeprowadzonych negocjacji.

Tryb negocjacyjny

- Moment zawarcia umowy w trybie negocjacyjnym będzie zależał od tzw. obszaru negocjacji, tj. postanowień, które zostały zaproponowane przynajmniej przez jedną ze stron, aby zostały objęte umową. Umowa zostaje zawarta zasadniczo z chwilą uzgodnienia ostatniego z tych postanowień [por. *P. Machnikowski*, w: *E. Gniewek, P. Machnikowski* (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2016, Legalis]. Strony ponoszą również odpowiedzialność odszkodowawczą za szkody wyrządzone w toku negocjacji. Artykuł 72 § 2 KC przewiduje odpowiedzialność za rozpoczęcie lub prowadzenie negocjacji z naruszeniem dobrych obyczajów, w szczególności bez zamiaru zawarcia umowy. Za takie działanie grozi obowiązek naprawienia szkody poniesionej przez drugą stronę przez to, że liczyła na zawarcie umowy.

Tryb negocjacyjny

- Prowadzenie negocjacji w Internecie wiąże się z obowiązkami informacyjnymi oraz obowiązkiem zachowania poufności. Do trybu negocjacyjnego stosuje się również art. 66¹ § 3 KC, zgodnie z którym, jeżeli przedsiębiorca zaprasza drugą stronę do rozpoczęcia negocjacji, jest zobowiązany do zachowania obowiązków informacyjnych określonych w art. 66¹ § 2 KC. Obowiązek ten jest wyłączony, jeśli umowa zawierana jest za pomocą poczty elektronicznej albo podobnych środków indywidualnego porozumiewania się na odległość lub w stosunkach między przedsiębiorcami, jeżeli strony tak postanowiły.

Tryb negocjacyjny

- Z uwagi na fakt, że negocjacje umów elektronicznych często prowadzone są przez wymianę wiadomości e-mail z kolejnymi wersjami umowy, w praktyce zakres zastosowania tego obowiązku będzie więc niewielki. Ponadto, zgodnie z art. 72¹ KC, jeżeli w toku negocjacji strona udostępniła informacje z zastrzeżeniem poufności, druga strona jest obowiązana do nieujawniania i nieprzekazywania ich innym osobom oraz do niewykorzystywania tych informacji dla własnych celów, chyba że strony uzgodniły inaczej.

Tryb negocjacyjny

- W razie niewykonania lub nienależytego wykonania tych obowiązków, uprawniony może żądać od drugiej strony naprawienia szkody albo wydania uzyskanych przez nią korzyści (art. 72¹ § 2 KC). W związku z tym, dla nałożenia na drugą stronę obowiązku zachowania poufności informacji udostępnionych w trakcie negocjacji istotne jest, aby w trakcie negocjacji przykładowo przez wymianę wiadomości e-mail, zawrzeć odpowiednie zastrzeżenie o poufności przekazywanych informacji. Należy pamiętać o tym, że art. 72¹ KC jest przepisem dyspozytywnym, co oznacza, że strony w odrębnej umowie mogą określić zakres obowiązku zachowania poufności, a także przewidzieć inne sankcje w przypadku jego naruszenia.

Tryb aukcyjny/przetargowy

- Umowy elektroniczne mogą zostać zawarte również w trybie aukcji lub przetargu. Aukcja i przetarg należą do wielostronnych, sformalizowanych postępowań o charakterze eliminacyjnym, którego celem jest doprowadzenie do wyboru spośród uczestników oferenta, z którym organizator aukcji lub przetargu zawrze umowę (por. *J. Rajski*, Aukcja i przetarg w ujęciu znowelizowanych przepisów kodeksu cywilnego, PPH 2003, Nr 5, s. 6). Aukcja polega na tym, że licytanci kolejno i stopniowo składają ustne oferty. Przetarg tym różni się od aukcji, że oferty są zgłaszane pisemnie oraz równoległe, a nie kolejno. Pojęcie aukcji internetowych nie jest jednak tożsame z pojęciem aukcji lub przetargu, uregulowanymi w KC (*P. Podrecki*, Prawo Internetu, s. 37). Przede wszystkim uczestnicy aukcji internetowych nie są obecni w tym samym miejscu i czasie. Oznacza to, że do aukcji internetowych przepisy KC o aukcji lub przetargu stosuje się odpowiednio [por. *W. Dubis*, w: *J. Gołaczyński* (red.), Umowy elektroniczne w obrocie gospodarczym, Warszawa 2005, s. 70].

Tryb aukcyjny/przetargowy

- Omawiając więc poszczególne przepisy KC dotyczące aukcji i przetargu należy mieć na uwadze odmienności w przeprowadzaniu aukcji internetowych, które wynikają najczęściej z zasad przeprowadzania tych aukcji, narzuconych przez ich organizatora. Należy również zauważyć, że występują różne rodzaje aukcji internetowych.
  - *P. Podrecki* (por. *P. Podrecki*, Prawo Internetu, s. 39) wymienia trzy rodzaje aukcji internetowych:
    - 1) organizator oferuje własne towary i usługi,
    - 2) organizator w swoim imieniu oferuje cudze towary i usługi,
    - 3) organizator udostępnia osobom zainteresowanym stronę w celu zawarcia umowy.
- Hasło: rodzaje aukcji internetowych

Tryb aukcyjny/przetargowy

- W zależności od tego, który rodzaj aukcji lub przetargu miał miejsce, inaczej zakwalifikuje się umowy zawierane w wyniku tej aukcji czy przetargu. Kwalifikacja ta ma również znaczenie dla ustalenia odpowiedzialności za wady sprzedawanych towarów lub usług. W pierwszym przypadku, zawarta umowa ma charakter najbardziej zbliżony do regulacji kodeksowych art. 70¹–70⁵ KC. Drugi rodzaj aukcji prowadzi do zawierania umów komisu. W przypadku trzeciego rodzaju aukcji, należy odróżnić stosunki prawne między organizatorem a użytkownikami serwisu aukcyjnego oraz między samymi użytkownikami. Między organizatorem a użytkownikami zostaje zawarta umowa o świadczenie usług na przeprowadzenie i uczestniczenie w aukcji (art. 750 KC). Stosunki prawne między samymi uczestnikami, którzy uczestniczą w licytacjach, podlegają pod przepisy art. 70¹–70⁵ KC.

Tryb aukcyjny/przetargowy

- Zasady przeprowadzania aukcji internetowych

- Zgodnie z art. 70¹ § 2 KC w ogłoszeniu aukcji albo przetargu należy określić czas, miejsce, przedmiot oraz warunki aukcji albo przetargu albo wskazać sposób udostępnienia tych warunków. Warunki aukcji lub przetargu mogą więc zostać udostępnione w inny sposób niż w ogłoszeniu. Tak też jest najczęściej w przypadku aukcji internetowych, których warunki szczegółowo określa regulamin umieszczony na stronie internetowej. Ogłoszenie, a także warunki aukcji albo przetargu mogą być zmienione lub odwołane tylko wtedy, gdy zastrzeżono to w ich treści (art. 70¹ § 3 KC). W celu ewentualnej zmiany warunków aukcji internetowej wymagane jest więc wprowadzenie odpowiedniego zastrzeżenia w regulaminie. Organizator jest związany warunkami aukcji lub przetargu od chwili udostępnienia warunków, a oferent od chwili złożenia oferty zgodnie z tymi warunkami (art. 70¹ § 4 KC). Przepis ten ma jednak charakter dyspozytywny, organizator aukcji internetowej może określić **inny** termin określający moment związania warunkami aukcji.

Tryb aukcyjny/przetargowy

- W warunkach aukcji lub przetargu można zastrzec, że przystępujący do aukcji albo przetargu powinien ustanowić wadium pod rygorem niedopuszczenia do nich (art. 70⁴ KC). Wadium polega na wpłacie określonej sumy na rzecz organizatora lub ustanowieniu zabezpieczenia jej zapłaty oraz ma znaczenie na wypadek uchylania się przez jedną ze stron od zawarcia umowy. W przypadku aukcji internetowych wadium jest stosowane rzadko, ale nie jest wykluczone.
- W przypadku aukcji złożona oferta przestaje wiązać, gdy inny uczestnik aukcji złożył ofertę korzystniejszą (art. 70² § 1 KC). Warunki aukcji mogą jednak inaczej określać ważność oferty. Dla aukcji internetowych ważność oferty będzie więc wyznaczał przede wszystkim regulamin. Zawarcie umowy w wyniku aukcji wyznacza chwila udzielenia przybicia (art. 70² § 2 KC). W aukcjach internetowych instytucja przybicia w tradycyjnym rozumieniu nie występuje, więc to regulamin aukcji wskazuje, co jest rozumiane jako przybicie i w którym momencie zostaje zawarta umowa. Jeżeli ważność umowy zależy od spełnienia szczególnych wymagań przewidzianych w ustawie (np. wymagane jest zawarcie umowy w formie aktu notarialnego), zarówno organizator aukcji, jak i jej uczestnik, którego oferta została przyjęta, mogą dochodzić zawarcia umowy (art. 70² § 3 KC).

Tryb aukcyjny/przetargowy

- Dla przetargów ważność oferty oraz moment zawarcia umowy określa się w inny sposób. W toku przetargu oferta przestaje wiązać, gdy została wybrana inna oferta albo gdy przetarg został zamknięty bez wybrania którejkolwiek z ofert, chyba że w warunkach przetargu zastrzeżono inaczej (art. 70³ § 1 KC). Organizator przetargu ma obowiązek powiadomić uczestników przetargu o tych okolicznościach (art. 70³ § 2 KC). Chwilę zawarcia umowy ustala się stosując przepisy dotyczące przyjęcia oferty, chyba że w warunkach przetargu zastrzeżono inaczej (art. 70³ § 3 KC). W przypadku przetargu przepisy dotyczące ważności oferty oraz momentu zawarcia umowy mają charakter dyspozytywny, co oznacza, że warunki przetargu mogą przewidywać inne zasady w tym zakresie.
- Dla określenia praw i obowiązków organizatora oraz uczestników aukcji internetowych najważniejsze znaczenie ma regulamin (warunki) przeprowadzania aukcji internetowych. Najczęściej określa on warunki uczestnictwa w aukcji (w tym ewentualne wyłączenia), a także jej przebieg, w tym możliwości kontroli przebiegu aukcji przez jej organizatora. Jako moment zawarcia umowy najczęściej decydujące znaczenie ma chwila zakończenia aukcji internetowej, który wyznacza również osobę, która złożyła najkorzystniejszą ofertę.

Tryb aukcyjny/przetargowy

- **Przeгляд orzecznictwa**
- **Potwierdzenie otrzymania oferty udostępnionej na stronie internetowej**
- **Potwierdzenie to nie wymaga zachowania szczególnej formy, może zostać dokonane również w postaci elektronicznej bądź w inny sposób. Potwierdzenie przez klienta otrzymania oferty ogłoszonej przez przedsiębiorcę na stronie internetowej następuje przeważnie przez jego zindywidualizowanie się, co wyraża się poprzez zalogowanie jego danych w witrynie internetowej. Od tego momentu oferent staje się związany ofertą zamieszczoną na swojej stronie internetowej, przy czym termin tego związania może wynikać z treści oferty, a w braku takiego wskazania, ustalany jest na podstawie art. 66 § 2 KC (...) wypełnianie formularza na stronie internetowej, stanowiło wyłącznie potwierdzenie otrzymania przez pozwanego oferty powoda złożonej w postaci elektronicznej, tj. ogłoszonej na stronie internetowej.**
- **wyr. SR w Szczecinie z 7.12.2015., XI GC 671/15, niepubl.**
-

Tryb aukcyjny/przetargowy

- **Oferta a zaproszenie do zawarcia umowy**
- Oświadczenie woli stanowi ofertę w rozumieniu art. 66 § 1 KC, jeżeli zawiera propozycję zawarcia umowy. Oferta powinna wyrażać stanowczą wolę zawarcia umowy. Oznacza to, że wyrażona w niej propozycja zawarcia umowy powinna być tak sformułowana, że do zawarcia umowy potrzebne jest wyłącznie oświadczenie o przyjęciu oferty wprost. Jeżeli natomiast strona oświadcza wyłącznie ogólny zamiar zawarcia w przyszłości określonej umowy, nawet precyzując jej postanowienia, nie jest to oferta w rozumieniu art. 66 § 1 KC wyr. SA w Krakowie z 19.6.2013 r., I ACa 120/13, Lex/el

Tryb aukcyjny/przetargowy

- Zgodnie z dyspozycją art. 71 KC ogłoszenia, reklamy, cenniki i inne informacje, skierowane do ogółu lub do poszczególnych osób, poczytuje się w razie wątpliwości nie za ofertę, lecz za zaproszenie do zawarcia umowy. Powołany przepis zawiera regułę interpretacyjną i odnosi się do wszelkich informacji o treści umowy przekazanych w jakiejkolwiek formie, zawierających dane dotyczące treści umowy, w szczególności wiadomości o towarze czy usłudze, o ich właściwościach, a także o cenie. Odróżnienie oferty od zaproszenia do zawarcia umowy wymaga przeprowadzenia oceny, czy w konkretnym wypadku do potencjalnego kontrahenta kierowana była informacja o możliwości zawarcia określonej umowy i płynących z niej korzyściach, czy też sprecyzowana została jednoznaczna propozycja zawarcia z nim określonej umowy. (...) Uznanie za ofertę nastąpi wówczas, gdy wykładnia danego oświadczenia prowadzi do wniosku, że określa ono istotne postanowienia umowy oraz wyraża stanowczą wolę jej zawarcia. W sytuacji, gdy wykładnia nie doprowadzi do takiego rezultatu, przepis art. 71 KC nakazuje traktować oświadczenie jako zaproszenie do zawarcia umowy.

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- Masowość umów elektronicznych oraz łatwość ich zawierania sprawiają, że w realiach współczesnego obrotu elektronicznego nie wydaje się możliwe indywidualne określanie warunków każdej umowy. Stosowanie wzorców umownych znacznie upraszcza obrót masowy, ale również stanowi zagrożenie dla zasady równości stron, niezależnie od tego, czy drugą stroną jest konsument czy nie. Kodeks cywilny zawiera uregulowania dotyczące posługiwania się wzorcami, które znajdą zastosowanie dla każdej umowy adhezyjnej i to te zasady zostaną omówione w mniejszej części. Niewątpliwie ochrona konsumentów jako ekonomicznie słabszej strony umowy zasługuje na szczególną **uwagę** z uwzględnieniem regulacji dotyczących klauzul niedozwolonych. Szersze opracowanie zasad zawierania umów z konsumentami z wykorzystaniem wzorców umownych znajduje się w pkt 2.3.3.

-

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- Samo pojęcie wzorca umownego nie zostało zdefiniowane ustawowo, niemniej bogaty dorobek literatury cywilistycznej pozwala na określenie cech charakterystycznych wzorców umownych. Są to wszelkiego rodzaju gotowe klauzule umowne i zbiory tych klauzul, opracowane przez jedną ze stron stosunku i wykorzystane przez nią wielokrotnie dla zawierania umów na identycznych warunkach kontraktowych [*M. Bednarek, Wzorce umów, w: E. Łętowska (red.) System Prawa Prywatnego, t. V. Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2013, s. 595*]. Sam wzorzec umowny jest przygotowany przed zawarciem umowy i służyć ma nie jednorazowemu zawiązaniu stosunku cywilnoprawnego, ale masowemu zawieraniu umów o powtarzalnej treści.

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- W obrocie elektronicznym powszechnie wykorzystywane są wzorce umowne, występujące pod różną nazwą oraz postacią. Artykuł 384 § 1 KC wymieniając przykładowe rodzaje wzorców umownych, wskazuje na ogólne warunki umów, wzory umów oraz regulaminy, choć powszechnie stosowane są także inne nazwy, m. in. ogólne warunki zamówienia, regulamin sklepu internetowego (e-sklepu), formularze umowy, formularze zamówienia. W judykaturze za wzorce umowne uznaje się także instrukcje (zob. wyr. SA w Gdańsku z 20.8.1992 r., I AGCR 142/92, Legalis) tabele, cenniki czy taryfy (zob. wyr. SN z 16.3.2007 r., III CSK 388/06, Legalis).

-

Wzorce umowne w umowach elekt

- Związanie wzorcem umownym zostało powiązane przez ustawodawcę z doręczeniem go drugiej stronie stosunku. Zasada ta, wyrażona w art. 384 § 1 KC, nie odnosi się jednak do wszelkich możliwych sytuacji zawierania umów z wykorzystaniem wzorca umownego, a prawodawca, w szczególnych przypadkach, różnicuje przesłanki związania wzorem umowy. W odrębny sposób uregulowany został przypadek związania wzorcem umowny w postaci elektronicznej. Stosownie do art. 384 § 4 KC, jeżeli jedna ze stron posługuje się wzorcem umowy w postaci elektronicznej, powinna udostępnić go drugiej stronie przed zawarciem umowy w taki sposób, aby mogła ona wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności. Przepis ten nie czyni jakiegokolwiek rozróżnienia podmiotowego, znajdując zastosowanie tak w przypadku stosunku prawnego między przedsiębiorcami, jak i umowy zawieranej z konsumentem.

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- Celem obowiązku spoczywającego na proponencie jest zapewnienie adherentowi realnej możliwości zapoznania się z treścią umowy przed jej zawarciem, stąd też zauważa się w literaturze, że pomimo różnego zakresu zastosowania § 4 oraz 2 art. 384 KC, wykorzystanie wzorca umownego w postaci elektronicznej nie może prowadzić do obniżenia standardu ochrony adherenta (*A. Pyrzyńska*, w: *J. Gutowski* (red.) Kodeks cywilny, t. I. Komentarz do art. 1–449¹¹, Legalis 2016, kom. do art. 384¹).

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- Wzorzec w postaci elektronicznej winien zostać udostępniony przed zawarciem umowy z jego użyciem w taki sposób, aby adherent mógł go przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności. **W doktrynie jednak zwraca się uwagę na konieczność zapewnienia udostępnienia wzorca umownego za pomocą rozwiązań technicznych, które uniemożliwiają jego utratę, uszkodzenie, usunięcie czy jednostronną zmianę jego treści przez proponenta. Stąd też za najbardziej odpowiednie uznaje się wykorzystanie poczty elektronicznej, której zasady funkcjonowania po pierwsze, zapobiegają ingerencji w treść wzorca umownego po jego przesłaniu na adres e-mail adherenta, po drugie, umożliwiają ustalenie nadawcy wiadomości, adresata oraz chwili wysłania i doręczenia. W przypadku korzystania z elektronicznego wzorca umownego, szczególnie w obrocie B2C, istotne znaczenie ma możliwość przypisania wzorca umownego do konkretnego przedsiębiorcy (identyfikacja proponenta) oraz, wobec zdematerializowanej postaci klauzuli umownej, możliwości dysponowania przez adherenta dowodem na zawarcie umowy w oparciu o konkretny wzorzec umowny** [zob. *A. Mituś*, Umowy adhezyjne – elektroniczne wzorce umowne, w: *J. Gospodarka* (red.), Umowy gospodarcze. Zagadnienia wybrane, Warszawa 2010, s. 66; *M. Bednarek*, Rozdział VII. Wzorce umów, w: *E. Łętowska* (red.) System Prawa Prywatnego, t. V. Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2013, s. 689].

•

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- Zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie, prezentowane jest niejednocilne stanowisko odnośnie możliwości udostępniania wzorca umownego na stronie internetowej proponenta. Według najbardziej rygorystycznego poglądu, obowiązek zagwarantowania adherentowi możliwości przechowywania i odtwarzania wzorca w zwykłym toku czynności oznacza niedopuszczalność publikacji wzorca na stronie internetowej oraz wymóg doręczenia wzorca utrwalonego na trwałym nośniku informacji bądź przesłania pocztą elektroniczną (zob. *C. Żuławska, Zagadnienia szczegółowe i problemy praktyczne*, w: *G. Bieniek, H. Ciepla, S. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, Cz. Żuławska, Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania*, t. I, Warszawa 2011, s. 151). *A. Olejniczak* zauważa, że przesłanka udostępniania wzorca umownego w sposób umożliwiający drugiej stronie, aby mogła ten wzorzec przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności, rozumiana powinna być jako wymóg zapewnienia trwałości udostępniania [*A. Olejniczak*, w: *A. Kidyba* (red.) *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. III. Zobowiązania – część ogólna, Lex/el. 2014, kom. do art. 384]. Trwałość udostępniania wzorca umownego, w ocenie powołanego Autora, polega na zapewnieniu „możliwości jego przechowania i odtwarzania (w zwykłym toku czynności – a więc bez konieczności posiadania szczególnych kwalifikacji i specjalistycznego sprzętu), przez cały czas, jaki jest konieczny dla ochrony praw adherenta” (*A. Olejniczak*, w: *A. Kidyba* (red.) *Kodeks cywilny*, t. III, kom. do art. 384). Takiego poziomu trwałości nie spełnia udostępnienie wzorca umownego na stronie internetowej.

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- **Prezentowane jest także stanowisko pośrednie, zgodnie z którym jeśli umowa jest zawierana z konsumentem, to udostępnienie wzorca może być zrealizowane jedynie przez przesłanie go pocztą elektroniczną, jeśli natomiast umowa jest zawierana między przedsiębiorcami, to udostępnienie wzorca w postaci elektronicznej może być zrealizowane także przez umieszczenie go na stronie www (tak *T. Szczurowski*, Udostępnienie wzorca umowy w postaci elektronicznej, PPH 2005 Nr 7, s. 36; *K. Zagrobelny*, w: *E. Gniewek, P. Machnikowski* (red.) Kodeks cywilny. Komentarz, Legalis 2014, kom. do art. 384; zob. wyr. SA w Warszawie z 9.10.2013 r., VI ACa 147/13, Legalis).**
- Ważne dla praktyki

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- *M. Bednarek* trafnie jednak zaznacza, że ograniczenie zastosowania art. 384 KC jedynie do wykorzystania poczty elektronicznej jest we współczesnym obrocie elektronicznym niecelowe (*M. Bednarek*, Rozdział VII. Wzorce umów, w: *E. Łętowska* (red.) System Prawa Prywatnego, t. V. Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2013, s. 692). Wymogi określone w art. 384 § 4 KC spełnić bowiem może także wzorzec umowny udostępniony na stronie internetowej. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w sytuacji, gdy kontrahenci kontaktują się w obrocie elektronicznym wyłącznie za pomocą strony internetowej przedsiębiorcy, udostępnienie wzorca umownego tym środkiem porozumiewania się nie będzie stanowić zaskoczenia dla adherenta. Po drugie, nie ulega wątpliwości, że wobec okoliczności, iż każda strona internetowa posiada określony adres URL, a na przedsiębiorcy ciąży obowiązek wykazania jego danych identyfikujących, udostępnienie wzorca umownego przez stronę internetową nie pozbawi konsumenta możliwości zweryfikowania tożsamości podmiotu, z którym zawiera umowę. Wreszcie sama strona internetowa może zostać zaprojektowana w taki sposób, że wzorzec umowny będzie udostępniany w formie umożliwiającej przechowywanie i odtwarzanie w toku zwykłych czynności.

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- Pod pojęciem „zwykłych czynności” w toku których adherent ma mieć możliwość przechowywania i odtwarzania wzorca, rozumie się czynności rutynowe, powtarzalne, stwarzające przeciętne, zwykłe obciążenie w aktualnym stanie rozwoju technicznego (A. Pyrzyńska, w: J. Gutowski (red.), Kodeks cywilny, t. I. Komentarz do art. 1–449¹¹, Legalis 2016, kom. do art. 384¹). **Jeżeli zatem strona internetowa, na której konsument zawiera umowę z wykorzystaniem wzorca umownego, jest skonstruowana w taki sposób, że może on swobodnie pobrać plik obejmujący wzorzec umowny i zapisać go na dysku swojego komputera (czy innym nośniku danych), mając możliwość wielokrotnego zapoznawania się z treścią wzorca, to przesłanki związania elektronicznym wzorcem umownym określone w art. 384 § 4 KC należy uznać za spełnione.** Utrwalenie pliku na nośniku danych należącym do konsumenta wyłącza bowiem możliwość ingerencji w treść tego pliku przez przedsiębiorcę, a przy tym zapewnia konsumentowi stały dostęp o treści wzorca umownego, także już po wykonaniu umowy.

Wzorce umowne w umowach elektronicznych

- Powyższe uwagi skupiają się na problemie inkorporacji wzorca do treści umowy. Szczególna regulacja dotyczy umów o charakterze ciągłym. Wzorzec, który został wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym, wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania dotyczące obowiązywania wzorca zgodnie z art. 384 KC, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. W okresie od wydania nowego wzorca do upływu najbliższego terminu wypowiedzenia, nowy wzorzec nie obowiązuje.
- W przypadku wzorców umownych równie ważna jak inkorporacja wzorca umowy, jest również treść wzorca umownego. Wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Jeśli tak nie jest, postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta (art. 385 § 2 KC). W przypadku, gdy drugą stroną nie jest konsument, **ustalenie** treści wzorca będzie **dokonywane** zgodnie z art. 65 KC, wskutek tego wątpliwości interpretuje się przeciwko autorowi wzorca. Osoba posługująca się wzorcem umownym powinna sformułować go w ten sposób, aby był zrozumiały dla drugiej strony umowy [por. *W. Dubis*, w: *J. Gołaczyński* (red.), *Umowy elektroniczne w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2005, s. 76].
- Jeśli między wzorcem umownym a samą umową występują sprzeczności, strony związane są umową (art. 385 § 1 KC). Przepis ten propaguje więc indywidualne porozumienia między stronami, ponieważ wzorzec w części sprzecznej z umową nie wywołuje żadnych skutków.

- Dziękuję za uwagę